

PÅ VÄG MOT ETT HÅLLBART SIGTUNA KOMMUN

HÅLLBARHETSREDOVISNING 2020

Innehåll

1	Inledning	5
1.1	Kommunfullmäktiges hållbarhetsmål	5
1.2	Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling	5
1.3	Integrering av Agenda 2030 i kommunens verksamheter	6
1.3.1	Styrning, verksamhetsplanering och integrering i centrala processer	6
1.3.2	Utbildning och förankring	7
1.3.3	Kommunikation	7
1.3.4	Dialog och samverkan	7
1.3.5	Agenda 2030 beredning	7
1.3.6	Gott exempel: Agenda 2030-vecka	8
1.4	Barnets rättigheter	8
1.5	Coronapandemins påverkan på hållbarhetsarbetet	9
1.6	Utvecklingsarbete	10
2	Beskrivning av dokumentet	11
3	Hållbart samhälle	12
3.1	Ny översiktsplan	12
3.2	Valsta 2030 och trygghetsskapande åtgärder	13
3.3	Plan för klimatsmart Sigtuna	13
3.4	Förbättrad avfallshantering och ökad återvinning	14
3.5	Folkhälsopilot Stockholm	15
3.6	Fritidsverksamhet	15
3.7	Gott exempel: Klimatsmarta Brage förskola	16
4	Tryggt och inkluderande Sigtuna för alla	17
4.1	Trygghet	17
4.1.1	Våldsprevention	18
4.1.2	Sociala teams	18
4.1.3	Valsta Utveckling	19
4.1.4	Gott exempel: Trivselvandring på Galaxskolan	19
4.2	Invånardelaktighet i Sigtuna	20
4.2.1	Träffpunkten i Märsta	20
4.2.2	Invånardelaktighet på landsbygden	21
4.2.3	Digital dialogplattform	21
4.2.4	Dialogplan för Garnsviken	21
4.2.5	Gott exempel: Dialog kring strandpromenaden i Sigtuna	22
5	Inkluderande arbetsmarknad och innovativt näringsliv	23
5.1	Etableringslyftet	24
5.2	Fler invånare i arbete	24
5.3	Meningsfull vardag genom sysselsättning	25
5.4	Gott exempel: Sommarjobb	25
6	Samverkan för barnen och deras familjer	26
6.1	Barnsäkerhetsteam	26
6.2	Samverkan kring barn noll till sex år och deras familjer	27
6.3	Barn- och elevhälsa	27
6.4	Gott exempel: Hembesöksprogram för extra stöd till förstagångsföräldrar	28
7	Hållbart lärande för alla	29
7.1	Hållbara måltider	29
7.2	SigVända – förskolans egen återanvändningscentral	30

7.3	Kemikaliesmart förskola	30
7.4	FN-gymnasiet	30
7.5	Introduktionsprogram och undervisning för nyanlända	30
7.6	Solelever och Planetskötare	30
7.7	Gott exempel: Kärleksstaden	31
8	Minskad segregation och utanförskap	32
8.1	Den sociala kompassen	32
8.2	Nyanländas möjligheter till snabb etablering	33
8.3	Gott exempel: Mamma United	33
9	Tillgängliga naturområden, parker och vattendrag av god kvalitet	34
9.1	Parker och tätortsnära grönområden	34
9.1.1	Parker och lekplatser	34
9.1.2	Lekplatsplan	34
9.2	Natur	34
9.3	Vatten	35
9.3.1	Vattenmiljöer- och planering	35
9.3.2	Samverkan inom vattenområdet	36
9.4	Gott exempel: Minskad spridning av mikroplaster från konstgräs	37

1 Inledning

Sigtuna kommun har bedrivit ett hållbarhetsarbete under många år och arbetar aktivt med Agenda 2030. Tidigare har en verksamhetsberättelse för kommunens miljöarbete tagits fram som en del av årsredovisningen och detta arbete utvidgas nu för att omfatta ett större perspektiv med Agenda 2030 som paraply, där även den sociala och ekonomiska hållbarheten beaktas. Syftet med hållbarhetsredovisningen är att beskriva hur arbetet med hållbarhet inom olika områden har utvecklats under året. Den ska ses som en kvalitativ uppföljning som kompletterar analysen och uppföljningen som görs i årsredovisningen under målet Hållbar samhällsutveckling, bland annat på indikatorsnivå.

1.1 Kommunfullmäktiges hållbarhetsmål

Ett av kommunens övergripande mål är att kommunens verksamheter ska bidra till en hållbar utveckling av hela Sigtuna kommun. Enligt kommunens Mål och budget 2020-2022 ska arbetet med en hållbar utveckling genomsyra kommunens verksamheter och integreras i servicen till invånare och olika samhällsaktörer som näringsliv och civilsamhällets organisationer. För bästa resultat krävs att hållbarhetsfrågorna är integrerade i alla verksamheter och att alla hållbarhetsdimensionerna som är ömsesidigt beroende av varandra hanteras samtidigt.

Figur 1. Kommunfullmäktiges fyra mål; Stabil kommunal ekonomi, Bra kommunal service, Hållbar samhällsutveckling och Attraktiv arbetsgivare.

Sigtuna kommun ska enligt Mål och Budget 2020-2022 fortsätta definiera och i möjligaste mån integrera FN:s globala Agenda 2030 i sitt arbete. Under 2020 påbörjades arbetet med att förstärka kommunens arbete med övergripande hållbarhetsfrågor genom ett aktivt arbete med Agenda 2030. Det innebär bland annat att relevanta delar av Agenda 2030 implementeras i nämnder och förvaltningar samt bolag.

1.2 Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling

Genom den globala handlingsplanen Agenda 2030 har alla FN:s medlemsländer förbundit sig till att arbeta för att uppnå en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar värld till 2030.

Nyckeln till hållbarhet är att se ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner som sammanlänkade. En hållbar samhällsutveckling innebär att våra gemensamma resurser

förvaltas på ett sätt som är långsiktigt effektivt och robust så att inte bara vi som lever här och nu, utan också kommande generationer och människor i andra delar av världen, kan få en hög livskvalitet och en god miljö.

Agenda 2030 innehåller 17 mål, 169 delmål och 230 indikatorer. För att uppnå en hållbar utveckling krävs ett helhetsgrepp och ett engagemang från alla nivåer i samhället. Utmaningarna i hållbarhetsarbetet är till stor del globala, men lösningarna oftast lokala och kommunerna har en viktig roll i genomförandet av Agendan. Den nationella Agenda 2030 delegationen menar att arbetet ska involveras i ordinarie processer och att genomförandet ska ske i samverkan och dialog.

”Det snabbaste och mest effektiva sättet att genomföra Agenda 2030 och nå den omställning som krävs är att använda kraften i ordinarie processer. Agenda 2030 och hållbar utveckling måste integreras i den dagliga verksamheten och kan inte vara ett projekt vid sidan av.” (Agenda 2030-delegationen¹)

Figur 2. FN:s 17 globala mål för en hållbar utveckling till år 2030.

1.3 Integrering av Agenda 2030 i kommunens verksamheter

1.3.1 Styrning, verksamhetsplanering och integrering i centrala processer

Arbetet med att integrera Agenda 2030 handlar om att koppla och inkludera målen i relevanta processer och styrdokument. En central process är kommunens styrning med den årliga Mål och budgeten. De mål, inriktningarna och uppdrag som finns där ligger till grund för verksamhetsplaneringen. Hur denna implementering av relevanta delar av Agenda 2030 i kommunens verksamheter ska ske måste utvecklas och tydliggöras framöver. Även denna hållbarhetsredovisning, som ersätter den tidigare verksamhetsberättelse för miljö, blir en viktig del i att utveckla återkopplingen samt kommunikationen av hur vi arbetar med hållbarhetsfrågor och Agenda 2030. Ett annat sätt att inkludera målen är att visa hur frågorna ska hanteras i övergripande processer. Det kan vara genom att de globala målen och delmålen inkluderas i styrande dokument

¹ Agenda 2030-delegationen, [Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet](#) (2019)

såsom planer och program. Det kan också vara genom att det tydliggörs hur vissa frågor ska beaktas i olika processer. I de områden där delmålen är mindre ambitiösa än de nationella målen ska de nationella målen användas. Det gäller tex den miljömässiga dimensionen där Sveriges miljömål är centrala att utgå från i genomförandet.

Under 2020 har även samarbetet med de kommunala bolagen förstärkts, med en särskild fokus på förbättrad samordnad kommunikation kring gemensamma frågor. Avsikten är att avstämningen mellan kommunen och bolagscheferna ske årligen, där hållbarhetsarbetet avstäms och samsarbetsområden fastställs.

1.3.2 Utbildning och förankring

För att öka kännedomen och kunskapen om Agenda 2030 samt skapa ett ökat engagemang för hållbarhetsfrågor genomförs interna utbildnings- och kommunikationsinsatser. Utbildningen är ett sätt att förankra arbetet och samtidigt skapa en förvaltningsövergripande dialog och möjliggöra utökad samverkan kring hållbarhetsfrågor. Utbildningen handlar både om att lyfta fram sådant kommunen redan gör för att bidra till Agendan men också att visa på utvecklingsområden. Kommunledningskontoret har under 2020 anordnat både öppna utbildningar som har riktat sig till alla medarbetare och målgruppsanpassade workshops för till exempel medarbetarna på Kontaktcenter, äldre-och omsorgsförvaltningens ledningsgrupp, förskolerektorer och pedagogistor.

1.3.3 Kommunikation

Genom en sammanhållande och genomtänkt strategi för kommunikation kring Agenda 2030 kan hållbarhetsarbetet stärkas. Syftet med kommunikationen är att öka kännedomen om kommunens hållbarhetsarbete både externt och internt. Eftersom hållbarhetsarbetet ska genomsyra hela kommunorganisationen kan kommunikation ge en enhetlig grund att stå på. Den ska visa kommuninvånare, näringsliv, organisationer samt kommunanställda hur kommunen arbetar med hållbarhetsfrågor genom att bland annat visa bra exemplen. Det kan öka medvetandet och skapa engagemang för hållbara val hos kommuninvånare, näringsliv och organisationer. Kommunikation har under året spelat en viktig roll i att utveckla dialogen och samverkan med olika målgrupper.

1.3.4 Dialog och samverkan

Agenda 2030 innefattar miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet. Stora och komplexa områden som rör inte bara enskilda förvaltningar och funktioner, utan alla kommunanställda. För att arbeta konstruktivt med frågorna behövs därför enhets- och förvaltningsövergripande dialoger och samverkan som kan skapa en gemensam grund och ett förbättrat samarbete som i slutändan förbättrar förutsättningar för kommuninvånarna.

1.3.5 Agenda 2030 beredning

Under 2019 inrättades Agenda 2030 beredningen som var ett forum för den politiska ledningen med uppgift att följa, bereda och stämma av i övergripande strategiska hållbarhetsfrågor. Agenda 2030 beredningens roll var att förstärka kommunens arbete med hållbarhetsfrågor. Beredningen bestod av ordförandena i kommunens nämnder. Beredningens uppgift var att stödja de kommunala verksamheternas arbete med hållbarhetsfrågor och följa hur nämnderna arbetar med, eller avser att arbeta, inom Agenda 2030-området. Beredningens arbete påverkade inte nämndernas ansvar för deras frågor.

De ärenden som hanteras i beredningen rör strategiska frågor kopplat till övergripande hållbarhetsarbete och de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030, såsom nämndernas verksamhetsplaner, hållbarhetsredovisning, utbildning och kommunikation. Exempel på övergripande hållbarhetsfrågor som beretts är segregation och minskat utanförskap, folkhälsofrågor, miljö och klimatfrågor, barn- och ungas rättigheter samt invånardelaktighet. Inför 2020 var tanken att alla förvaltningar skulle komma till beredningen och presentera sitt hållbarhetsarbete och föra en dialog med den politiska ledningen kring möjligheter och utmaningar inom övergripande hållbarhetsfrågor. På grund av inställda möten hann endast utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen och stadsbyggnadskontoret delta på beredningen. Båda förvaltningarna anser att hållbarhet är en viktig del av deras arbete och det finns kopplingar till flera av de globala målen i Agenda 2030.

Kopplat till beredningen har även ett möte med de kommunala bolagen hållits kring bolagens hållbarhetsarbete och Agenda 2030. Mötet utmynnade i några konkreta samverkansområden mellan bolagen och kommunen kring kommunikation, hållbarhetsredovisning och utbildning i Agenda 2030. Vid mötet bestämdes att ett årligt samverkansmöte ska hållas med tema Agenda 2030 för att se hur hållbarhetsarbetet fortskrider.

På grund av coronapandemin fick flera av beredningens möten ställas in. Från och med 2021 ersätts Agenda 2030 beredningen av ett Agenda 2030 utskott med representanter från både majoriteten och oppositionen.

1.3.6 Gott exempel: Agenda 2030-vecka

Den 25 september 2020 fyllde Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling fem år. Det uppmärksammades på olika sätt i kommunen. Det fokuserades särskilt på förskola och skola och berättades bland annat om hur kommunen arbetar med att servera hållbara måltider i verksamheter. Tils förskola och Steningehöjdens skola delade med sig om hur de arbetar med hållbarhet. Så hade barnen på Tils förskola byggt en Kärleksstad av återvinningsmaterial och funderat på vad som behövs i ett samhälle och hur människor ska vara mot varandra. Elever i årskurs fem på Steningehöjdens skola har skapat reklamfilmer om de globala målen där de ger tips på vad kommunen och individer kan göra för att bidra till ökad hållbarhet.

Finalen på Agenda 2030-veckan var ett födelsedagsfirande på Brage förskola där barnen serverades en klimatsmart och säsongsbetonad lunchmeny och hurrade för Agendan. Under firandet invigdes en utställning om förskolornas arbeten och projekt om hållbarhet. Utställningen reste under hösten runt i kommunen och kunde ses på biblioteken och i kommunhuset.

1.4 Barnets rättigheter

Barn utgör en stor del av kommunens befolkning, ungefär en fjärdedel av invånarna i Sigtuna kommun är barn. Och barnen i kommunen växer upp med olika livsvillkor, till exempel när det gäller socio-ekonomiska förutsättningar. Barns rättigheter i Sverige har stärkts genom att barnkonventionen blev svensk lag från och med 1 januari 2020.

Sigtuna kommun har sedan 2018 en handlingsplan för att förverkliga barnkonventionen i praktiken. Det övergripande målet för handlingsplanen är att skapa en struktur som ger förutsättningar för att bedriva ett strategiskt barnrättsarbete samt att stärka barns möjligheter att vara delaktiga i frågor som berör dem. Handlingsplanen innehåller fem delmål:

1. Alla förtroendevalda och berörda tjänstepersoner har grundläggande kunskaper kring barnkonventionen och dess tillämpning i praktiken.
2. Vi lyssnar aktivt på barn och låter åsikterna påverka våra beslut.
3. Kunskap och statistik om barns uppväxtvillkor är underlag för beslut.
4. Barnkonsekvensanalyser/barnkonsekvensutredningar genomförs inför beslut som påverkar barn.
5. Det finns ett tydligt barnrättsperspektiv i förvaltningarnas/nämndernas styr- och ledningssystem och arbete.

2020 var ett mycket speciellt år även för barnrättsfrågorna och utifrån pandemin. Många insatser kunde genomföras som planerat, andra saker fick förändras i utformning medan andra delar fick skjutas på framtiden.

Vissa förvaltningar genomför egna utbildningar kring barnrättsfrågor vid introduktion av nyanställda. Andra förvaltningar har genomfört utbildningar för en större andel medarbetare.

Figur 3. Leende barn ritat ett rosa hjärta med krita på asfalt.

Under våren genomfördes barndialoger kring översiktsplanen och kring upphämtning av källsorterat avfall med elever vid Odensala skola samt Steningehöjdens skola, se mer under avsnittet Ny översiktsplan.

Flera förvaltningar involverar barn i samband med planering av förskolor, grundskolor, fritidsgårdar, lekplatser och grönområden. En förvaltning fortsätter sitt utvecklings-

arbete av att barnrättsperspektivet ska beaktas i alla individärenden. Sedan 2014 ska alla nämndärenden beskrivas ur ett barnrättsperspektiv. Beskrivningar får allt högre kvalitet men arbetet med att tillfråga barnen i ett tidigt skede och att beakta deras synpunkter behöver stärkas ytterligare under 2021.

1.5 Coronapandemins påverkan på hållbarhetsarbetet

Spridningen av coronaviruset Covid-19 har drabbat Sigtuna kommun hårt. Många människor har dött eller blivit allvarligt sjuka. Företagen i Sigtuna kommun som är verksamma inom res- och besöksnäringen har drabbats hårt och lidit stora ekonomiska förluster. Familjers ekonomi och arbetssituation har påverkats. Ett paket av åtgärder från merparten av kommunens olika nämnder togs fram för att underlätta för näringslivet och bidra till återhämtningen. Mer om pandemins påverkan finns under avsnittet Inkluderande arbetsmarknad och innovativt näringsliv.

Coronapandemin har även påverkat kommunens hållbarhetsarbete. Vissa verksamheter har fått ställa in eller skjuta upp planerade aktiviteter. Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen fick nya tillsynsuppgifter inom smittskydd vilket tog resurser från planerad tillsyn och kontroll. Under perioder kunde elever inte besöka Naturskolan vilket påverkar lärandet för hållbar utveckling negativt. Verksamheter inom omsorgen är viktiga för den sociala hållbarheten och människors välmående men flera verksamheter behövde under året hållas stängda i syfte att minska smittspridningen.

Besöksrestriktioner på äldreboenden och särskilda boenden samt stängning av mötesplatser och samlingslokaler som Träffpunkter för äldre kan innebära en ökad upplevelse av ensamhet. Invigningen av den nya familjecentralen där både barn och föräldrar kan få stöd i Märsta centrum sköts på grund av pandemin upp till 2021.

Coronapandemin och ökad isolering i hemmen bedöms ha ökat våld i hemmen. Stöldbrott bedöms däremot ha minskat till följd av restriktionerna i samhället.

Kommunens medarbetare har fått hitta nya arbetssätt och arbetar numera mer digitalt. Det har lett till mindre utsläpp av växthusgaser från resor i och till tjänsten. Ett digitalt arbetssätt passar dock inte för alla verksamheter och det finns en oro att till exempel samtal med barn och vuxna i behov av stöd har minskat då alla inte är bekväma med digitala möten.

Trots coronapandemin är vår bedömning att kommunens strategiska hållbarhetsarbete inte har stannat upp. Hållbarhetsfrågor är fortsatt viktiga och prioriterade för kommunens verksamheter. Ett gott exempel är Äldre- och omsorgsförvaltningen som även under pandemin fortsatte arbeta med att integrera Agenda 2030 i verksamheten och genomförde en analys över förvaltningens kopplingar till Agendans mål och delmål.

1.6 Utvecklingsarbete

Hållbarhet är en komplex fråga som berör alla kommunens verksamheter och aktörer som verkar i den geografiska kommunen. Många insatser genomförs i bred samverkan och det finns goda exempel på verksamheter med samverkan kring utvalda verksamhetsområden (se goda exempel inom denna hållbarhetsredovisning). För att arbetet ska fortsätta på ett framgångsrikt sätt måste vi utveckla samordningen över förvaltnings- och enhetsgränserna och inom hela koncernen. Framöver behövs det en utökad dialog kring utvecklingen och analysen av arbetet.

2 Beskrivning av dokumentet

I Sigtuna kommuns hållbarhetsredovisning följs kommunens arbete med hållbarhet upp, utifrån målet om Hållbar samhällsutveckling (se avsnitt 1.1). Syftet med hållbarhetsredovisningen är att beskriva hur arbetet med hållbarhet inom olika områden utvecklas. Det görs mycket i våra verksamheter som bidrar till ett mer hållbart Sigtuna. Hållbarhetsredovisningen beskriver bara några exempel som kan användas både som inspiration i kommunens fortsatta arbete och till extern och intern kommunikation av arbetet med de globala målen. Hållbarhetsredovisningen är uppdelad i ett antal temaområden som speglar några av de aktuella kommunala fokusområden med Agenda 2030 som utgångspunkt:

- Hållbart samhälle
- Tryggt och inkluderande Sigtuna för alla
- Inkluderande arbetsmarknad och innovativt näringsliv
- Samverkan för barnen och deras familjer
- Hållbart lärande för alla
- Minskad segregation och utanförskap
- Tillgängliga naturområden, parker och vattendrag av god kvalitet

Inom flera av områden blir det tydligt att aktiviteter hänger ihop och inget avsnitt är fristående. Såsom de globala målen påverkar varandra gäller detsamma för de valda temaområdena i kommunen. Som ett exempel, så finns en koppling från nyanländas lärande (avsnitt 8.5) till minskad segregation och utanförskap genom en snabb integrering (avsnitt 9.2). Och ett hållbart samhälle hänger ihop med trygghet (avsnitt 5), en inkluderande arbetsmarknad (avsnitt 6) och tillgängliga naturområden (avsnitt 10).

Inom varje område syns vilka planer och program som ska följas upp och vilka globala mål arbetet bidrar till. Varje temaområde innehåller fördjupade gott exempel från kommunens verksamheter.

Eftersom barnkonventionen blev svensk lag den 1 januari 2020 och förvaltningarna och nämndernas arbete ska präglas av ett tydligt barnrättsperspektiv löper barnens perspektiv som en röd tråd genom hela redovisningen.

3 Hållbart samhälle

Planer och program

- Mål och Budget 2020-2022
- Översiktsplan
- Program för bostadsbyggande
- Miljöprogram
- Plan för klimatsmart Sigtuna
- Avfallsplan
- Cykelplan

Enligt kommunens Mål och budget ska hela kommunens arbete präglas av ett hållbarhetsperspektiv med fokus på miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet som gör att kommunen utvecklas på ett sätt som inte äventyrar kommande generationernas möjligheter till utveckling.

3.1 Ny översiktsplan

Kommunens målsättningar för hållbar utveckling beskrivs i flertalet styrdokument. Översiktsplanen utgör grunden för kommunens målsättningar inom hållbarhetsområdet kopplat till fysisk planering. Under 2020 har arbete pågått med att ta fram en ny översiktsplan med utgångspunkt i den gällande översiktsplanen från 2014. Förslaget till ny Översiktsplan ska ut på samråd under våren 2021. I förslaget till den nya översiktsplanen så förstärks och konkretiseras de sociala hållbarhetsdelarna med bland annat trygghetsfrågor och åtgärder för minskad segregation och utanförskap, samt krisberedskap och civilt försvar.

Invånarnas uppfattning om sin närmiljö är en viktig utgångspunkt för utvecklingen av Sigtuna kommun. Inför arbetet med den nya översiktsplanen har samhällsbyggnadskontoret haft en kartdialog tillgänglig för allmänheten. Kartdialogen har varit ett viktigt verktyg för kommunen för att ta del av invånarnas synpunkter och kunskap om hur de använder och upplever miljön som de lever i. Slutsatserna som dragits av kartdialogen har genererat fem medskick till kommunens framtida översiktsplanering:

- utveckla Märsta stationsområde
- stärk tillgången till naturområden, parker och Mälarens strandlinje
- säkra hållbara kommunikationssystem för hela kommunen
- stadsutveckling i strategiska lägen och
- planera för ett varierat bostadsutbud

Ungdomar och barns uppfattning om sin närmiljö är viktiga utgångspunkter för planeringsarbetet i Sigtuna kommun. Under våren 2020 genomfördes två barndialoger med två skolor, Steningehöjdens- och Odensalaskola. Där fick elever i årskurs 7 respektive årskurs 3, vara med och tycka till om hur framtida Sigtuna skulle se ut.

Eleverna fick peka ut och formulera synpunkter om bra och dåliga platser i sitt närområde och i hela Sigtuna kommun. Både på landsbygden och i tätorten tycker barnen att träffpunkter är viktigt, gärna i närheten av skolan. De saknade fler parker, lekplatser och aktiviteter. Många av barnen från Odensala skola bor utspritt och blir

Figur 4. Karta över Steningshöjden med markerade platser

beroende av skjuts av sina föräldrar för att kunna ses efter skolan. De tyckte därför att det vore bra med fler trottoarer eller avgränsade cykelvägar så att de kunde ta sig till varandra själva. Materialet har legat till grund för ett fortsatt samtal med de unga om hur de använder och upplever miljön som de lever i. En sammanställningsrapport av dialogerna kommer vara en del av underlaget till Sigtunas nya översiktsplan.

3.2 Valsta 2030 och trygghetskapande åtgärder

Valsta 2030 är ett stadsbyggnadsprojekt som fastställdes av kommunstyrelsen under 2020. Valsta 2030 tar utgångspunkt i ett stadsbyggnadsperspektiv och ger förslag på fysiska åtgärder som kan bidra till att stärka kommundelens befintliga kvalitéer och utveckla nya värden för boende, verksamma och besökare. Ambitionen är att öka rörelsen i området under dygnets alla timmar, att göra centrala Valsta mer levande. Kommunen vill också koppla samman kommundelen med omgivningen, då Valsta i dag upplevs vara lite isolerat. Under året har flertalet åtgärder genomförts/påbörjats inom Valsta såsom installation av ny eller kompletterande belysning på flera platser, satsningar på aktivitetsytor, bland annat en multisportrink, fler grillplatser längs med Valstastråket och en upprustning av Vattentornsparken har påbörjats (läs mer under avsnitt 4.1.1).

Ett viktigt ingångsvärde i projektet är de medborgardialoger som genomfördes under 2018 och 2019 i syfte att stärka kommundelen Valsta som bostads- och vistelseplats. Dialogen, som skedde i flera steg, gav många olika idéer och perspektiv då över 150 personer i olika åldrar deltog.

En viktig del i att stärka kommundelens attraktivitet är att öka den upplevda tryggheten, varför trygghetsperspektivet genomsyrar Valsta 2030. Kommunen har genomfört trygghetsvandringar i Valsta för att se var insatser krävs och vad som behöver förändras och förbättras för att öka säkerheten och känslan av trygghet.

Den fysiska utformningen av våra bostadsområden spelar stor roll i arbetet med att bygga bort brottslighet och bygga in trygghet i våra livsmiljöer. Kommunen arbetar enligt BoTryggt2030 som är en standard för hur åtgärder i den fysiska miljön kan förebygga brott och öka den upplevda tryggheten. Standarden handlar om att underlätta och medvetandegöra valen när det gäller den fysiska utformningen av exempelvis stadsdelar, bostadsområden, fastigheter och offentliga rum.

3.3 Plan för klimatsmart Sigtuna

Plan för Klimatsmart Sigtuna (2018) samlar och konkretiserar kommunens strategier för att främja en utveckling mot ett fossilfritt samhälle och en fossilfri

kommunorganisation utifrån konsumtion, samhällsplanering, byggnation och energi samt resor och transporter.

Kommunen har en viktig roll när det gäller bostadsbyggande och planering av bostadsområden och hållbara trafiksystem. Vid planering av ny bostadsbebyggelse så prioriteras kollektivtrafiknära lägen. Nya hållplatser har byggts under året för att knyta ihop områden som idag har bristande kollektiva kommunikationer. Under 2020 så var andelen befolkning i kollektivtrafiknära lägre än året innan till följd av att Stockholms Lokaltrafik lade om flera busslinjer i kommunen samt glesade ut trafiken. Andelen bostadsområden med 15 minuter eller kortare restid till Märsta eller Rosersbergs station minskade med denna förändring som framför allt drabbade Til och Hällsbo. Effekten har uppmärksammats och tas med i de regelbundna dialogerna med kommunens busstrafikoperatör.

Energi- och klimatrådgivningen är en kostnadsfri service från kommunen till dess invånare, föreningar och små och medelstora företag. Målsättningen är att öka användning av förnybar energi och att minska den totala energianvändningen men också att minska klimatpåverkan. Rådgivningen bedrivs per telefon och mejl, och genom information på den gemensamma hemsidan. Inom kommunen bedrivs också särskilda projekt och informationsinsatser, såsom Solelever och Planetskötare. Dessutom arbetar kommunerna gemensamt med framtagande av bland annat informationsmaterial, kampanjer, utbildningar och utbildningsmaterial. Sigtuna kommun bedriver rådgivningen i samarbete med 26 övriga kommuner i Stockholmsregionen och under 2018-2020 i ett klustersamarbete tillsammans med Upplands-Bro och Håbo kommun.

3.4 Förbättrad avfallshantering och ökad återvinning

Det miljömässigt bästa är att avfall inte uppstår. Det avfall som uppstår ska i största möjliga utsträckning utnyttjas som en resurs. Under året har flera åtgärder genomförts för att förbättra möjligheten för kommuninvånarna till återanvändning och återvinning.

Under 2020 öppnade en ny återvinningscentral på Voltgatan. Den är större, har mer fraktioner och öppen längre tider jämfört med den som fanns tidigare. Där finns stora möjligheter till återbruk och Sigtuna Vatten och Renhållning samarbetar med flera företag och verksamheter som Human Bridge, Love and Hope, Återbruket och Skänkt och Återhängt för att möjliggöra återanvändning. På återvinningscentralen finns även en lokal för utbildning, experiment och utställningar om återbruk och återvinning.

Under året infördes också ett nytt fyrfackssystem för hushåll. Hushållens nuvarande avfallskärl byts ut till två 370 liters kärl som är indelade i fyra fack var. Det nya insamlingssystemet innebär att kommuninvånare kommer att kunna sortera matavfall, restavfall, tidningar/returpapper samt förpackningar av ofärgat glas, färgat glas, metall, papper och plast i anslutning till sin bostad, och behöver därmed inte åka iväg med det till en återvinningsstation. Avfallshantering i fyrfack har införts i ett 60-tal kommuner och har inneburit att hushållens sortering av avfall ökar. Mer material går till återvinning eftersom fyrfackssystemet gjort det lättare för kommuninvånare att sortera sitt avfall.

En viktig del i avfallshantering är att matavfallet sorteras ut så det kan återvinnas till biogas och biogödsel. Under 2020 samlades 2320 ton matavfall in i Sigtuna kommun, vilket motsvarar 44 kg per invånare. Det är 49,5% av det uppkomna matavfallet som

samlas in och återvinns, vilket innebär att vi som kommun bidrar till det nationella målet om att 50 procent av allt matavfall ska samlas in till 2020. Sigtuna kommuns invånare har legat i topp i länet på att sortera ut sitt matavfall under flera år.

3.5 Folkhälsopilot Stockholm

I samarbete med Länsstyrelsen i Stockholms län har kommunen deltagit inom ramen för satsningen "Folkhälsopilot Stockholm" under 2019 och 2020. Kommunen har varit en av fyra s.k. fördjupningskommuner som har fått extra stöd under perioden. Länsstyrelsens syfte med pilotprojektet var att utveckla metoder och arbetssätt för samordning av ett regionalt arbete för en god och jämlik folkhälsa utifrån bestämningsfaktorerna i de åtta målområdena för folkhälsoarbetet. Det övergripande målet med projektet var att skapa bättre förutsättningar för det lokala främjande och förebyggande folkhälsoarbetet i Stockholms län. Länsstyrelsen i Stockholm anser att för att nå en förbättrad och ökad jämlikhet i hälsa behöver de lokala förutsättningarna för främjande och förebyggande arbete stärkas och utvecklas..

Representanter från kommunen och Länsstyrelsen identifierade nedanstående punkter kring vilka en samverkan skulle genomföras:

- Stöd vid framtagande av statistik på kommunnivå, kommunalnivå och gruppnivå och analys av statistik.
- Vad görs idag inom folkhälsoområdet? Identifiera utvecklingsbehov och eventuellt dubbelarbete.
- Kartläggning av förutsättningar för driva ett strategiskt folkhälsoarbete.
- Utbildning, breddad kunskap, val av "best practice" och implementering inom folkhälsoområdet.

De fokusområden som ingick i samarbetet var:

- Samverkan kring barn noll till sex år och deras familjer
- Segregation och utanförskap
- Alkohol, narkotika, doping, tobak och spel (ANDTS)

Dessa fokusområden fanns redan med i Mål och budget som särskilda uppdrag som skulle genomföras.

Samarbetet har inneburit ökade kunskaper kring invånarnas levnadsvillkor, vilka insatser som genomförs och vilka samarbetsformer som finns och förslag på en mängd utvecklingsområden.

Under hösten 2020 genomfördes utbildningsinsatser kring folkhälsoarbete med utgångspunkt från Agenda 2030 för förtroendevalda, kommunens ledningsgrupp och tjänstepersoner.

3.6 Fritidsverksamhet

Inom kultur- och ungdomsverksamheten har det arbetats med tillgänglighetsarbete som innefattar både demokrati, normer och jämställdhet i syfte att motverka segregation. Andelen tjejer i verksamheten ökade på grund av ett aktivt arbete med att få en jämn könsfördelning i de flesta aktiviteterna samt på utflykter och lägerverksamhet.

Biblioteken har genomfört ett antal aktiviteter för vuxna såsom till exempel språkcaféer, Afternoon-tea och bokcirkel. Projektet "Biblioteket som knutpunkt för

integration" har genomförts med gott resultat som har underlättat nyanländas integration och etablering i kommunen. På grund av coronapandemin har alla aktiviteter och evenemang ställts in från mitten av mars. Under sommaren har Brobygget genomfört ytterligare 124 aktiviteter tillsammans med 13 olika idrottsföreningar och externa samarbetsparter. Detta gjordes med hjälp av ekonomiskt stöd och samarbete med Valsta Utveckling, Hyresgästföreningen, Sigtunahem och RF-SISU Uppland. En lyckad verksamhet som var frekvent besökt.

3.7 Gott exempel: Klimatsmarta Brage förskola

Strategiskt och långsiktigt miljö-och klimatarbete ska integreras i alla verksamheter i enlighet med Sigtuna kommuns miljöprogram och klimatplan. I klimatplanen, Plan för Klimatsmart Sigtuna, står det att när kommunen bygger om och nytt ska höga klimat- och energikrav ställas. Kommunen ska även stödja och stimulera energieffektivisering. Det tog kommunen fasta på i arbetet med Brage förskola som är Sigtunas modernaste förskola. Förskolan byggdes med höga miljöambitioner och ett kemikaliesmart synsätt.

Brage förskola byggdes som ett passivhus och uppfyller kriterierna för Miljöbyggnad Silver. Byggmaterialet är i enlighet med Naturskyddsföreningens koncept för giftfri förskola. På förskolans tak, som är vända mot söder för störst effekt, finns solceller som producerar förnybar energi. Passivhus är byggnader som "passivt" värms upp via solen, interna värmevinster och återvunnen värme i ventilationssystem. Detta medför en värmeenergibesparing på upp till 75% jämfört med byggnader som uppfyller de kommande kraven i Boverkets byggregler.

Figur 5. Brage Förskola

Även de nya byggnaderna för Aspbackens förskola och Tingvallaskolan som började byggas under 2020 är projekterade för Miljöbyggnad Silver. Solceller finns dessutom installerade på flera av kommunens byggnader. På Vikingahallen, Prästängshallen, Kommunförrådet (Entrex), nya

Centralskolan, S:t Pers skola, Rosershallen, Odensala förskola, Granby förskola, Skepptuna förskola och Nyborgens förskola produceras solenergi.

4 Tryggt och inkluderande Sigtuna för alla

Planer och program

- Mål och Budget 2020-2022
- Trygghets- och säkerhetsstrategi
- Struktur för invånardelaktighet i Sigtuna kommun
- Program för ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, 2018-2021

Den generella trenden som man kan se i Sigtuna kommun är att de anmälda brotten i de flesta brottskategorier fortsätter att sjunka. Kommunen har som sina indikatorer de anmälda stöldbrotten och våldsbrotten. När det gäller statistik ska man dock vara försiktig att tolka då flera olika faktorer kan spela in i resultatet.

De trygghetsmätningar som har gjorts visar på en nedåtgående trend där invånarna känner sig mer otrygga. Detta trots att de anmälda brotten sjunker.

Sigtuna kommun genomför flertalet insatser och samverkar med flertalet myndigheter och lokala aktörer, såsom polisen, företagen och fastighetsägare i kommunens för att förebygga brott på kort och lång sikt.

4.1 Trygghet

Otrygghet, oavsett om den är faktisk eller upplevd, inskränker människors liv och frihet. Under 2020 har kommunen arbetat för att genom direkta och förebyggande åtgärder skapa en levnadsmiljö som bidrar till ökad trygghet.

En viktig del för att skapa en trygg och säker kommun är att aktivt arbeta för att förebygga brott och ordningsstörningar i kommunen. Som en del i arbetet har en kommunövergripande trygghets- och säkerhetsstrategi tagits fram som kommunens verksamheter ska utgå ifrån.

Kommunen arbetar även med framtagande av lägesbilder och konceptet effektiv samordning för trygghet (EST) för att möjliggöra att lokala geografiska lägesbilder för brott och ordningsstörningar tas fram i olika kommundelarna med. Detta sker i samverkan mellan kommunens olika funktioner, polisen och fastighetsägarna.

En viktig del i trygghetsarbetet är att ge en nyanserad transparent kommunikation om vad som händer i kommunen samt sprida kunskap om de trygghetsinsatser som görs.

Sigtuna kommun har ett kommunalt trygghetscenter som är navet i kommunens trygghetsarbete och arbete med krisberedskap. I trygghetscentret samverkar olika funktioner inom området säkerhet däribland polisen, brandkåren och kommunens olika verksamheter.

Ett av de viktigaste områdena när det gäller att på framförallt lång sikt öka tryggheten och säkerheten i kommunen är att all stadsplanering i kommunen ska utgå från principerna i programmet Bo Trygg 2030 som till stora delar bygger på Agenda 2030 hållbara samhällen.

4.1.1 Våldsprevention

Individ- och familjeomsorgsnämnden har under året genomfört en omfattande kartläggning av det våldspreventiva arbetet såväl internt som i kommunen i stort. Kommunledningskontoret har fått i uppdrag att ta fram en kommunövergripande handlingsplan för hur det fortsatta arbetet med våld och hedersrelaterat våld ska bedrivas. Individ- och familjeomsorgsförvaltningen kommer att vara delaktig i detta arbete. Inom individ- och familjeomsorgsförvaltningen har nya metoder och arbetssätt riktat mot barn och ungdomar, implementerats utifrån kartläggningen, såsom nedan nämnt hembesöksprogram (avsnitt 6.4), förstärkt organisation kring SSPF (Skola, socialtjänst, polis och fritid), förstärkt arbete inom öppenvården med våldsutsatta barn och vuxna samt våldsutövare. Förvaltningen erbjuder nu våldsutsatta barn stöd utifrån metoden "*Tryggare barn*".

Kommunens arbetsgrupp för social hållbarhet har också fattat beslut om ett pilotprojekt riktat till personal i förskolan i syfte att öka kunskapen om våld samt att tidigt uppmärksamma utsatta barn så att dessa kan få relevant stöd (se även avsnitt 6.2)

Individ- och familjeomsorgsförvaltningen har tagit fram ett förslag till plan för föräldraskapsstöd i Sigtuna kommun 2020-2025. Bland annat kommer nyanlända familjer erbjudas grupper i föräldraskapsstöd utifrån materialet "*Föräldraskap i Sverige*". Gruppverksamheten skulle ha startat under hösten men fick skjutas fram på grund av coronapandemin.

4.1.2 Sociala teams

Arbetet startade på Tingvallaskolan som hade ett samarbete TRIVAS tillsammans med en extern organisation för flera år sedan. Arbetet föll väl ut och man upplevde att tryggheten på skolan hade stärkts.

Barn- och ungdomsförvaltningen fick ett politiskt uppdrag 2019 om att undersöka möjligheten att införa sociala team vid kommunens skolor. Utredningen visade goda effekter av arbete med socialpedagoger vid ett par av kommunens skolor och ett förslag för implementering på några pilotskolor lades fram för beslut. Skolorna valdes ut, utifrån enkätresultat och anmälningar till Skolinspektionen samt statistik från kommunens Barn- och elevombud. Man använde initialt det statsbidrag som utgick för "läraravlastning", t.ex. lärarassistenter i kombination med politiska satsningar på sociala team. Arbetet genomfördes vid fyra skolor 2019/2020 på S:t Pers skola, S:t Olofs skola, Ekillaskolan och Steningehöjdens skola. Uppdraget utvecklades och idag har i stort sett alla kommunala grundskolor sociala team. Skolorna har ansökt internt medel från statsbidraget Likvärdig skola för att starta sociala team och redogjort hur bidraget ska användas.

Utgångspunkten vid tillsättning av sociala team är skolans systematiska kvalitetsarbete. Man har utgått ifrån skolornas resultat och har anställt socialpedagoger och ibland skolvårdar som ansvarar för caféverksamhet. Dessa yrkesgrupper jobbar nära med skolornas elevhälsoteam där kuratorer, specialpedagoger och skolsköterskor ingår. Arbetet har även en nära koppling till det övergripande arbetet kring trygghet och studiero.

Skolinspektionen har besökt Ekillaskolan där man såg positivt på att medlen hade använts för avlastande tjänster. Alla elever i kommunala grundskolor besvarar varje år en omfattande enkät som går under namnet "Trivsel, trygghet och studiero". Resultaten för hög grad trygghet och bemötande har ökat på Ekillaskolan från år 2019 till 2020.

Det finns en risk med dessa medel då de finansieras via särskilda statsbidrag. Arbetet ska utvärderas under våren 2021.

4.1.3 Valsta Utveckling

Valsta utveckling är en ideell förening som verkar för utveckling av Valsta genom en BID (Business Improvement District) modell. BID modellen bygger på organiserad långsiktig samverkan mellan olika aktörer – fastighetsägare, hyresgästföreningar, ideella organisationer - i ett geografiskt avgränsat område med gemensam målbild, finansiering och genomförande av aktiviteter. Genom att samla de goda krafterna i Valsta hoppas föreningen på att kunna genomföra kraftfullare insatser och bidra till att lyfta området.

Under året ingick kommunen i ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med Valsta Utveckling i syfte att förstärka kommunens trygghetsarbete i Valsta.

På grund av rådande situation med Coronapandemin har samtliga utåtriktade aktiviteter såsom bl.a. Valstadagen, midsommarfirande, skördefesten m.fl. fått ställas in. Dock har idrottsaktiviteter anordnats för barn varje dag under perioden 15 juni-15 augusti.

Satsningen var väldigt lyckad där ca 50 barn deltog på eftermiddagarna och ca 25-30 ungdomar på kvällarna. Denna satsning där fler aktörer går samman ledde också till att 24 ungdomar från kommunen fick sommarjobb och totalt deltog ett 10-tal av kommunens ideella föreningar.

4.1.4 Gott exempel: Trivselvandring på Galaxskolan

Komfast och Barn-och ungdomsförvaltningen samarbetar för att fånga upp barn och ungas synpunkter på de lokaler de vistas i på olika sätt. På Galaxskolan genomfördes en trivselvandring när skolan skulle byggas om.

- Vi utgick från den årliga trygghet-, trivsel-, och studieroenkäten som eleverna hade besvarat och såg då att ingångar, korridorer, toaletter och omklädningsrum uppfattades som otrygga platser, berättar Susanna Carling Palmér, fastighetscontroller och Gabriele Nicklisch, kvalitetsstrateg.

Figur 6. Fem elever går i en korridor med böcker i händerna.

- Utifrån det planerade vi en slinga runt dessa platser som vi sedan vandrade tillsammans med grupper av elever. Eleverna tog bilder på platser eller saker som de antingen tyckte om eller uppfattade som otrygga. Sedan samtalande vi om bilderna.

- Det är väldigt viktigt att ge barn och elever återkoppling när de är involverade i en sådan här process. Några veckor efter vandringen träffade vi elevrådet och de elever som varit

med på trivselvandringen och gav dem varsin sammanställning av vad som kommit fram under vandringen och en åtgärdsmatris. Eftersom mycket av det som kom fram berör skolverksamheten fick även rektorn åtgärdsmatrisen.

Figur 7. Galaxsskolan - stor skolbyggnad av tegel

- Att lyssna på barns perspektiv och synpunkter är något som inte bara kan vara en barnrättstrategifråga utan det måste vara en självklarhet att de som vistas i en lokal åtta timmar om dagen, fem dagar i veckan får tycka till om den, säger Gabriele.

- Precis, och så är det ju så att 25% av invånarna i den här kommunen är barn – varför ska vi inte lyssna på dem, fyller Susanna i.

4.2 Invånardelaktighet i Sigtuna

En viktig förutsättning för att skapa ett socialt hållbart samhälle är rätten till deltagande i lokal kontext. För att skapa hållbara städer och ett inkluderande samhälle behöver invånare inkluderas i större utsträckning. Arbetet med invånardialoger är således en viktig del i Agenda 2030. I kommunens budget för 2020 nämns det, att en stark demokrati bygger på engagerade och samhällsaktiva medborgare som själva bidrar till samhällsbygget vilket är en förutsättning för en långsiktig hållbar utveckling. Alla invånare ska ha goda möjligheter att delta i samhällsutvecklingen och beslut genom allmänna val, olika former av dialog med kommunen och ett kontinuerligt engagemang i samhällslivet.

Coronapandemin har påverkat det övergripande uppdraget kring delaktighetsområdet samt formen för kommunens dialoger. Att inte kunna träffas fysiskt har lett till att dialoger ställts in. En omställning har gjorts för att skapa förutsättningar för ett digitalt deltagande genom inköp av en digital dialogplattform som ska kunna användas av kommunens alla verksamheter. En verktygslåda och internt stöd har utvecklats för att ge vägledning i hur dialoger ska struktureras upp för att vara i linje med Sigtunas struktur för invånardelaktighet.

4.2.1 Träffpunkten i Märsta

En dialog kring utvecklingen av Träffpunkten i Märsta har inletts och syftar till att inkludera målgruppen äldre i hur de vill utveckla platsen så att den nyttjas av fler. Ett arbete som sker i samarbete mellan kommunledningskontoret och äldre- och omsorgsförvaltningen, där den sistnämnda äger ansvaret för dialogen.

En inledande digital dialog med målgruppen och olika lokala föreningar samt Sigtunahem har skett och själva genomförandet av dialogen är inplanerad till våren/sommaren 2021. Tidplanen påverkas dock av de rådande restriktioner som finns. För att genomföra dialogen krävs en del fysiska träffar i små grupper för att komplettera den digitala processen, något både förvaltningen och föreningarna som deltog i fördialogen stämde överens om.

Dialogen kring Träffpunkten omfattar idag målgruppen seniorer men tanken är även att utöka målgruppen till personer med funktionsnedsättningar då man sett att även den målgruppen saknar mötesplatser och oftast är aktiva inom funktionshinder- rörelsen även äldre.

4.2.2 Invånardelaktighet på landsbygden

Det har tidigare beslutats om att lägga ner det politiska landsbygdsrådet och ersätta forumet med en annan form av delaktighet. I och med att inga fysiska dialoger skett har dialogen med landsbygdsborna skett i form av en digital enkät som var tillgänglig att besvara från juni-juli 2020. Enligt strukturen för delaktighet så hamnar enkäten på en konsultationsnivå, enkäten fungerande därmed som en perspektivinsamling inför den digitala landsbyggsdagen som skedde 9 november 2020 genom en livesändning på Youtube. Eventet syftade till att dels återkoppla enkäten och dels ta upp de perspektiv som invånarna tyckte var av störst vikt samt att ge invånarna en möjlighet att träffa sina politiker digitalt och få information av kommunledningen. 2020 års dialogarbete ligger till grund för det fortsatta arbetet med att skapa hållbara forum för dialog och deltagande. Viktiga områden som kom fram ur perspektivinsamlingen var bland annat: trafik, gång- och cykelvägar och trygghet. Framtida dialoger kommer främst utgå ifrån dessa viktiga perspektiv. En viktig aspekt av enkäten och landsbyggsdagen var att det visade sig att invånarna gärna ville påverka i frågor som inte direkt är kommunala frågor. Landsbyggsdagen blev därmed även ett forum för att förklara hur kommunen arbetar med bland annat trafikfrågor och hur ansvarsfördelningen ser ut mellan kommunen, regionen och Trafikverket.

4.2.3 Digital dialogplattform

I och med att pandemin omöjliggjort fysiska träffar och att det i nuläget inte finns givna digitala dialogverktyg så har kommunledningskontoret direktupphandlat ett digitalt dialogverktyg genom Digidem Lab, där konsultstöd för en första dialog ingår. Dialogen kring Träffpunkten i Märsta blir dialogen som vi testar på plattformen. Det är en plattform för hela kommunen och tanken är att sidan blir en invånarplattform för våra samlade dialoger. Plattformen gör det möjligt att jobba med aktivt deltagande även under en pandemi. Det är möjligt att ha flera olika dialoger samtidigt på plattformen, röstningsfunktioner och andra metoder för dialog finns inbyggda, vilket gör verktyget användbart för exempelvis lagstadgade samråd.

Behovet av digitala dialoger kommer finnas även efter pandemins spår dock är kombinationen av fysiska träffar av stor vikt enligt forskning kring dialog och delaktighet.

4.2.4 Dialogplan för Garnsviken

Sigtuna kommun ska ta fram en åtgärdsplan med konkreta förslag kring vad som behöver göras för att vattenstatusen i Garnsviken ska bli bättre (läs mer om kommuns vattenarbete under avsnitt 9.3). Innan en åtgärdsplan är på plats krävs att kommunen gör en kartläggning, tillsammans med markägarna runt Garnsviken. Under november 2020 skickade samhällsbyggnadskontoret ut en enkät till markägare för att ta reda på deras perspektiv kring åtgärdsplanen samt hur kommunen kan utveckla en bättre dialog mellan kommunen och berörda aktörer i området. Enkäten gick ut till 280 markägare och organisationer runt Garnsviken och Lövstaån, i både Sigtuna och Knivsta kommun, och ca 90 svar inkom. Resultatet av enkäten blir vägledande i nästa fas i dialogplanen.

Dialogprocessen har skapats i samverkan mellan samhällsbyggnadskontoret och kommunledningskontoret. Dialogprocessen följer Sigtunas struktur för invånardelaktighet och består av olika faser då syftet med dialogen syftar till att skapa god samverkan mellan olika aktörer. Utifrån perspektivinsamlingen som skett genom enkäten kan kommunen ta i beaktande att markägarna exempelvis gärna vill bidra med

sin lokala kunskap kring platsen genom förbättrad samverkan, exempelvis genom bildandet av en referensgrupp. De flesta markägare uppskattar dessutom mer transparens i arbetsprocessen, löpande kontakt och att relevant information kring åtgärdsplanen skickas ut, vilket blir vägledande för hur kommunen jobbar vidare med åtgärdsplanen. Dialogplanen som tagits fram avser skapa en grund för en långsiktig och hållbar åtgärdsplan för området, en åtgärdsplan som alla aktörer är insatta i och känner ett ägandeskap av.

4.2.5 Gott exempel: Dialog kring strandpromenaden i Sigtuna

Samhällsbyggnadskontoret har påbörjat en upprustning av Strandpromenaden i Sigtuna stad från ångbåtsbryggan till Stora Malmgatans början baserat på 2019 års uppdrag att utreda och budgetera för en upprustning av Strandpromenaden. Inför framtagandet av åtgärder genomfördes en kartdialog med över 280 svaranden, för att få in synpunkter om åtgärderförslag. Det gjordes även ett djupare dialogarbete i form av en gå-tur med utvalda fokusgrupper och resultaten presenterades för kommunstyrelsen i november 2020.

Gå-turen anordnades för att uppmärksamma strandpromenadens utveckling och speciellt inkludera fokusgrupperna seniorer, funktionsvarierade och ungdomar. Deltagarna fick lämna sina tankar och idéer om platserna som besöktes. Efter turen samlades gruppen för diskussion kring det de skrivit ner. Genom inkludering av målgrupperna fångades viktiga hållbarhetsperspektiv in, som tydligare markering vid gång- och cykelkanten mot vattnet för funktionsvarierade och de med synnedstättning och att bryggan ur ett tillgänglighetsperspektiv borde breddas och tillgängliggöras för att underlätta för rullstolsburna.

5 Inkluderande arbetsmarknad och innovativt näringsliv

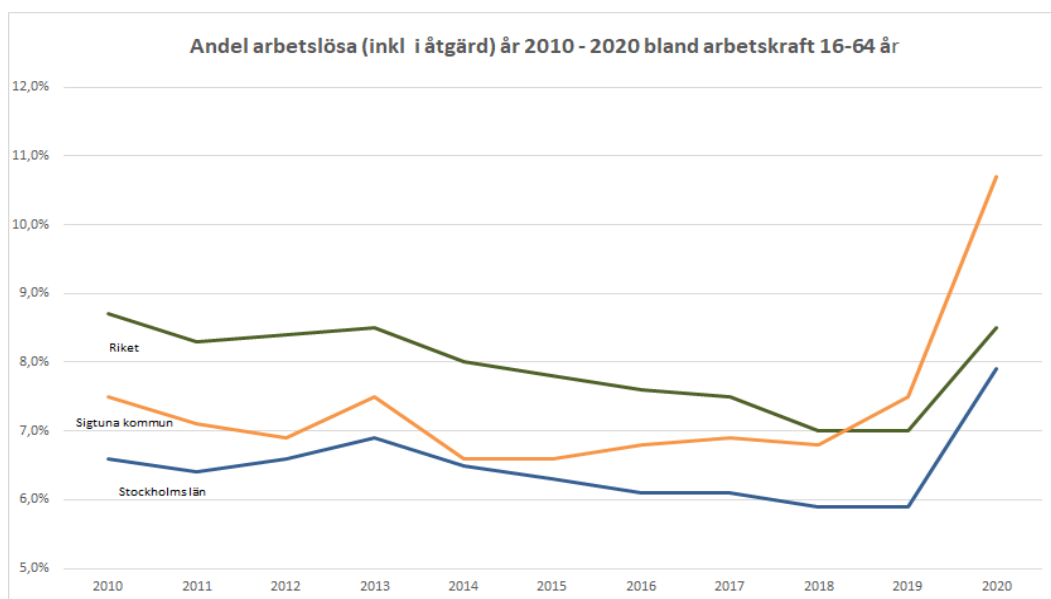
Planer och program

Mål och budget 2020-2022

Utvecklingen av företagsklimatet 2020 präglades av pandemin till hög utsträckning. Flygtrafiken minskade med 75 procent på helårsbasis och för andra kvartalet 2020 var minskningen 96 procent på Arlanda. Detta medförde reduceringar i de nationella utsläppen från flygtrafiken nationellt men fick stora sociala och ekonomiska konsekvenser på lokal nivå.

Beläggningen på hotellen i Sigtuna och Arlanda minskade mest av alla 57 destinationer i Sverige och antalet anställda i anslutning till flygplatsen som drabbades av indragna extraanställningar eller varsel är stort. Det finns inga exakta antal eftersom en del varsel fortfarande 2021 inte är fastställda och det är en ständig dynamik på arbetsmarknaden. Värst drabbade är hotellen i anslutning till terminal på Arlanda samt de konferenshotell som finns i anslutning till Sigtuna stad som i de närmaste stått tomma sedan mars 2020.

Ökningen av arbetslösheten ökade procentuellt sett mest i Sigtuna kommun av alla kommuner i Sverige under året och har etablerat sig på en historiskt hög nivå. Många invånare har fått sin tillvaro allvarligt försämrad 2020 och av de anställda på Arlanda och företagen som verkar där beräknas ungefär en fjärdedel av de anställda också vara kommunmedborgare. Hur det påverkar även den sociala hållbarheten återstår att se framöver.

Figur 8. Andel arbetslösa inom riket, Stockholms län och Sigtuna kommun, år 2010-2020

Sigtuna kommun satte in ett flertal insatser för att mildra effekterna av pandemin bland de lokala företagen. Dessa har inte utvärderats men kan likväl endast göra effekt på marginalen då det är staten som är den aktör som kan påverka inom det näringspolitiska området. Några av insatser som Sigtuna kommun genomförde under 2020 var en slopad avgift för markupplåtelse, ägartillskott till Destination Sigtuna AB om 500 000 SEK, uppskov med inbetalning av tillsynsavgifter för serverings- och livsmedeltillstånd, hyresrabatter på ca 50 procent vissa månader för näringsidkare i kommunens fastighetsbestånd.

5.1 Etableringslyftet

Det delvis ESF-finansierade (europeiska socialfonden) projektet Etableringslyftet har arbetat aktivt med nyanlända och många har fått subventionerade anställningar. På grund av pandemin har verksamheten gått över till huvudsakligen distansverksamhet. En svårighet är dock att många i målgruppen har bristande kunskaper gällande digitala kommunikationsvägar. På grund av covid-19 finns en risk att personer som fått arbete genom Etableringslyftet förlorar sina anställningar.

Under våren har kommunen beslutat att utöka de prioriterade grupper som beviljas yrkesvux inom ett bristyrke. Detta kan göra fler vuxenstuderande anställningsbara inom ett bristyrke.

Vägledare från Sigtuna kompetenscenter har fortsatt med vägledningsarbetet inom Etableringslyftet. Fokus har fortsatt varit yrkesval kopplat till bristyrken och till genus, det vill säga lyfta möjligheten att välja för egna könet icke-traditionella yrken. Grupp vägledning har inte varit aktuellt på grund av den rådande pandemin. Vägledarna är tillgängliga för enskilda vägledningssamtal för deltagarna, per telefon samt genom digitala möten. Dessa kan genomföras med Etableringslyftets deltagare tillsammans med deras språkstödjare. Studie- och yrkesvägledare kommer att tillsammans med Etableringslyftet ta fram filmer om studier, studieformer och andra relevanta teman för målgruppen. Sigtuna kompetenscenter har under våren arbetat fram informationsmaterial och affischer som skickas ut till de verksamheter som möter målgruppen.

5.2 Fler invånare i arbete

Underlaget för utfallet av andelen försörjningsstödstagare med arbetsmarknadsinsats hos utförare i enlighet med lagen om valfrihet (LOV) är än så länge litet. Av de 26 personer som hittills avslutats från arbetsmarknadsinsats är det tre som gått vidare till arbete. Då det avser en ny verksamhet finns inga tidigare resultat att jämföra med.

På grund av covid-19 har beslut om arbetsmarknadsinsatser begränsats för att minska smittspridning och under tiden har leverantörerna försökt ta fram nya rutiner och digitala verktyg. Företagen har haft svårt att få klienterna i arbete på grund av pandemin.

Under perioden januari-augusti så avslutades även 28 personer från Sigtuna kommun från insatser inom Etableringslyftet. Av dessa gick 18 individer, det vill säga 64 procent, vidare till arbete. Tre personer gick vidare till studier. Under perioden januari-april gick 77 procent vidare till arbete.

Personer utan fast anknytning till arbetsmarknaden drabbas först när företag tvingas dra ner på arbetskraft.

5.3 Meningsfull vardag genom sysselsättning

Kommunen har flera sysselsättningsverksamheter som vänder sig till personer som har en psykisk funktionsnedsättning och svårt att klara ett arbete på den öppna arbetsmarknaden. Syftet med sysselsättning är att erbjuda ett meningsfullt innehåll i vardagen, genom anpassade arbetsuppgifter bidra till den personliga utvecklingen och främja delaktighet i samhället.

På caféerna 4:an och Poliscafét i Rosersberg arbetar deltagarna bland annat med matlagning, bakning, kundkontakt och kassahantering. Kommunen erbjuder även sysselsättning i två second-hand butiker Skänkt & Återhängt och Återbruket där deltagarna arbetar med att ta emot skänkta kläder och saker, prismärkning, försäljning och kundkontakt. På Eldel återvinning arbetar deltagarna med att demontera uttjänt elektronik och all form av metaller. En avdelning reparerar och återställer även gamla datorer för ny användning. Eldel samarbetar med Skänkt & Återhängt och tvättar och stryker kläder.

5.4 Gott exempel: Sommarjobb

För många unga är sommarjobb en första viktig erfarenhet som öppnar dörrarna till arbetsmarknaden. För att underlätta inträdet på arbetsmarknaden erbjuder därför Sigtuna kommun sina ungdomar i årskurs två på gymnasiet sommarjobb, både inom kommunens verksamheter och genom ett tätt samarbete med det lokala näringslivet. Sommarjobben ska efterlikna den reguljära arbetsmarknaden. Förvaltningen ställer därför krav att ungdomarna ska delta i CV-kurser och från sommaren 2020 även ha godkända betyg i svenska och matematik. Om detta inte uppfyllts erbjuds man sommarskola för att ges möjligheten att kvalificera sig för ett sommarjobb.

De ungdomar som är kvalificerade för sommarjobb erbjuds också stöd i ansökningsprocessen. Trots att planerade rekryteringsträffar ställdes in och många företag drog tillbaka de sommarjobb de erbjudit på grund av den ekonomiska kris som covid-19-pandemin skapat, så erbjöds många ungdomar arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Av de 127 ungdomar som uppfyllde kraven samt deltog i CV-kursen var det 73 ungdomar som inte fick sommarjobb på den reguljära arbetsmarknaden och därmed omfattades av sommarjobbsgarantin och som Sigtuna kommun erbjöd plats i sina egna verksamheter.

Utöver sommarjobben inom ramen för sommarjobbsgarantin har 21 ungdomar inom KAA (kommunalt aktivitetsansvar) matchats till kommunala sommarjobb via statsbidraget för ferietjänster. Under hösten kommer Sigtuna kompetenscenter att fortsätta söka upp denna målgrupp och erbjuda dem ett arbete, med hjälp av statsbidraget ”jobb för unga”, tillsammans med en studieplanering inom vuxenutbildningen. Målet är att motivera dessa ungdomar till att återgå till eller påbörja studier.

6 Samverkan för barnen och deras familjer

Planer och program

- Mål och Budget 2020-2022
- Handlingsplan för att stärka barnets rättigheter i Sigtuna kommun, 2018-2022

Att alla barn får en bra start i livet med goda uppväxtvillkor som stimulerar deras tidiga utveckling, inlärning och hälsa är avgörande för att uppnå jämlik hälsa som barn och som vuxen. Barn som har haft möjlighet att utveckla de grundläggande förmågorna tidigt i barndomen har fått en mer stabil grund att stå på och i förlängningen bättre hälsa. Särskilt barn som växer upp i ekonomisk utsatthet får oftare sämre hälsa som vuxna.

Ojämlighet i livsvillkor och möjligheter mellan olika familjer bidrar till att barn har skilda förutsättningar att utvecklas under det tidiga livet. Åtgärder för en mer jämlik hälsa bör därför inriktas på att skapa, stötta och stärka en god start i livet och jämlika uppväxtvillkor så att alla barn får grundläggande förutsättningar att utifrån sina villkor utveckla kognitiva, emotionella, sociala och fysiska förmågor. Viktiga arenor för att skapa goda förutsättningar för en jämlik hälsa är en jämlik mödra- och barnhälsovård och en förskola av god kvalitet. En annan viktig aktör är även de förebyggande delarna inom socialtjänsten. Detta var anledningen till att ett gott samarbete startade våren 2018 (läs mer under avsnitt 6.2).

I Mål och budget, 2020-2022 hade kommunstyrelsen ett särskilt uppdrag, nummer 18:

- Kommunstyrelsen får i uppdrag att fortsätta arbetet mellan berörda förvaltningar, Barnavårdscentraler, Mödravårdscentralen och Folk tandvården och eventuella andrarelevanta aktörer i syfte att stärka arbetet för att skapa goda uppväxtvillkor för barn (noll till sex år) och deras familjer och att minska risken för att hamna i utanförskap.

Mer om vad som har skett inom ramen för det uppdraget kan du läsa under detta kapitel.

6.1 Barnsäkerhetsteam

I början av 2020 fattade Individ- och familjeomsorgsnämnden nämnden beslut om att omfördela kostnader för placeringar av barn i skyddat boende/jourhem för att skapa ett barnsäkerhetsteam (BST). Teamet har tillsatts och arbetar för att hitta säkerhetslösningar inom familjen och deras nätverk för att förhindra placeringar och stärka stödet till utsatta barn.

BST har till uppdrag att arbeta intensivt i familjer där det finns en hög oro och risk för barnet utifrån att det förekommer våld. Arbetet skall ske med ett tydligt barnperspektiv. Det skall finnas möjlighet till snabbt krisstöd och efterföljande behandling till barn och föräldrar. BST ska även ha utrymme att arbeta flexibelt för att möta barnet, föräldrarna och nätverket där de befinner sig, det kan exempelvis vara i skolan eller i

hemmet. BST består av två socialsekreterare, två familjehandlare samt två behandlingsassistenter.

BST arbetar utifrån Signs of Safety (SofS) med säkerhetsplanering och säkerhetsmål. Säkerhetsplaneringen undersöker om det är möjligt för barnet att fortsätta bo hemma hos föräldrarna eller för barn som är placerade att återvända hem. Målet med säkerhetsplaneringen är att skapa en säkerhetsplan som familjen tillsammans med nätverket ska kunna upprätthålla på egen hand. När socialtjänsten bedömer att familjen kan vidmakthålla säkerhetsplanen så avslutas ärendet.

6.2 Samverkan kring barn noll till sex år och deras familjer

Arbetet kring att stärka samverkan kring barn noll till sex år och deras familjer som startade upp 2018 har fortsatt under året. Samverkan sker mellan barn- och ungdomsförvaltningen, individ- och familjeomsorgförvaltningen, kommunledningskontoret, barnmorskemottagningen och barnhälsovårdens fem mottagningar. Vårens inplanerade samverkanskonferens fick ställas in p.g.a. pandemin men kunde genomföras digitalt under hösten. Höstens konferens handlade om goda exempel på samverkan såsom ABC-föräldraskapsprogram, utökat hembesöksprogram, rutin för anmälan om oro för barn och unga, hur man kan genomföra ”svåra samtal” samt gruppdiskussioner bl.a. kring hur man kan motivera familjen att själv söka stöd.

Samarbetet har bl.a. lett till att det kommer att bildas en formell Familjecentral i kommunen. Arbetet är en förlängning av nuvarande Familjecentrum men med tydligare ansvarsfördelning. Avtal har tecknats av individ- och familjeomsorgsförvaltningen, barnmorskemottagningen och tre av de barnavårdscentraler som finns i kommunen. Kommunledningskontoret har samordnat arbetet under året. Med anledning av den nuvarande pandemin har invigningen av den nya Familjecentralen fått flyttas fram till våren 2021.

6.3 Barn- och elevhälsa

Sigtuna kommun har en barn- och elevhälsa. Kommunen har valt att satsa på en ”barnhälsoenhet”/ett förskoleteam för att kunna främja barns hälsa och utveckling genom tidiga insatser. Teamet består av specialpedagoger och en förskolepsykolog och talpedagog. De ska utifrån specialpedagogisk och psykologisk kunskap och metodik stödja och utveckla förskolans arbete. Arbetet sker på individ-, grupp- och organisationsnivå. Specialpedagogerna ger handledning och konsultation till arbetslag, pedagoger och förskolechefer/rektorer. De kartlägger barn i behov av särskilt stöd och stödjer pedagogerna på olika sätt och samverkar med föräldrar och andra aktörer. Förskoleteamet erbjuder olika former av fortbildning för pedagoger såsom:

- Barn som utmanar
- Autism
- Språkstimulans i förskolan
- ICDP/ Vägledande samspel
- TAKK, Tecken som Alternativ Kompletterande Kommunikation
- Introduktion för nyanställda förskollärare i Sigtuna kommun

6.4 Gott exempel: Hembesöksprogram för extra stöd till förstagångsföräldrar

Under början av året påbörjade individ- och familjeomsorgsförvaltningen ett samarbete med Barnhälsovården (BHV) vid Märsta Läkarhus för att erbjuda extra stöd till förstagångsföräldrar samt förstagångsföräldrar i Sverige, utifrån ett så kallat utökad hembesöksprogram. Programmet utvecklades i Rinkeby-Kista 2013. Utfallet av projektet blev väldigt bra och integrerades i det ordinarie arbetet i berörd stadsdel.

Sedan 2019 kan Barnhälsovården i socioekonomiskt utsatta kommuner och stadsdelar få tilläggsuppdrag för att bedriva utökade hembesöksprogram i samverkan med familjerådgivare/kuratorer inom socialtjänsten. I Sigtuna kommun finns det två BVC-mottagningar som är berättigade till extra resurser om man vill inför programmet.

Syftet med insatsen är: ”Att med barnets bästa i fokus och lyhördhet för familjens egen kultur och kompetens förebygga ohälsa hos barn genom att stärka familjens tillit och förtroende för sin egen förmåga, stärka familjens delaktighet i samhället, tidigt upptäcka familjer med extra behov av stöd och erbjuda det”.

Figur 9. Man håller ett litet barn i famnen.

Man vill gärna träffa båda föräldrarna vid hembesöksprogrammet.

Alla föräldrar som är förstagångsföräldrar eller som får sitt första barn i Sverige och som har ett nyfött barn som är inskrivet vid BHV vid Märsta Läkarhus erbjuds att delta i hembesöksprogrammet. Till skillnad från barnhälsovårdens bas-

program där alla familjer erbjuds ett hembesök av BVC-sjuksköterskan när barnet är nyfött, så ingår ytterligare fem besök i hemmet och där BVC-sjuksköterskan och familjerådgivaren/kuratoren går hem tillsammans. Vid möte ett som sker efter en till två veckor efter förlossningen diskuterar man amning, förlossning, barnsäkerhet m.m. Vid besök tre som sker när barnet är ungefär fyra månader pratar man om språkutveckling, introduktion av mat, rutiner för mat och sömn m.m. Väldigt förenklat kan man säga att BVC-sjuksköterskans fokus ligger på barnet och föräldrarådgivarens fokus ligger på föräldrarna.

Arbetet har huvudsakligen kunnat fortgå under rådande pandemi. En struktur för uppföljningen har skapats.

7 Hållbart lärande för alla

Planer och program

- Mål och Budget 2020-2022
- Skolutvecklingsprogram
- Matpolitiskt program
- Måltidsprogram
- Handlingsplan för kemikaliesmart förskola

Alla, barn och vuxna, har rätt till en jämlik utbildning. Förskolan, skolan, gymnasiet och vuxenutbildningen arbetar systematiskt för att öka kvaliteten i utbildningen, exempelvis genom Sociala teams. Utbildningen från förskola till vuxenutbildning utgår från grundläggande demokratiska värden och mänskliga rättigheter. Etiska, internationella och miljöperspektiv ska genomsyra förskolans, skolans och vuxenutbildningens verksamhet. Hållbart lärande och utbildning bidrar till alla dimensioner av hållbarhet och många av de globala målen för hållbar utveckling. Barn, elever och studerande ska få de kunskaper och färdigheter de behöver för att göra hållbara val.

Barn- och ungdomsnämnden som ansvarar för förskola, skola och måltidsservice bedömer att utvecklingen mot kommunens mål *Våra verksamheter bidrar till en hållbar utveckling av hela Sigtuna kommun* går i rätt riktning. Utbildning- och arbetsmarknadsnämnden som ansvarar för gymnasium och vuxenutbildning bedömer att måluppfyllelsen inom den miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionen nås delvis, då resultaten pekar i olika riktning.

7.1 Hållbara måltider

Måltiderna i förskola, skola och gymnasium är en förutsättning för lärande. Hållbarhetsmålen för måltiderna i Sigtuna kommun beskrivs i det Matpolitiska programmet. Andelen ekologiska livsmedel i kommunens verksamheter ska succesivt öka till att vara 60 procent år 2030. År 2020 var andelen ekologiska livsmedel 40,5%. Matsvinnet i kommunens verksamheter ska minska med 10 procent per år 2018-2020 och matens klimatpåverkan ska minska över tid. År 2020 minskade matsvinnet med 21,4% och matens klimatpåverkan minskade med 0,03% jämfört med 2019. Ytterligare krav på livsmedlen ställs i livsmedelavtalet. Den stora minskningen kan till viss del bero på pandemin med färre elever på skolorna, vilket inneburit mindre produktion är lika med mindre matsvinn

Måltidsservice har tagit fram en gemensam utbildning för måltidsansvarig, pedagog och kökschef som utifrån lokala förutsättningar ska identifiera och genomföra aktiviteter för att i samverkan ständigt förbättra måltiderna för barnen.

Sigtuna kommun var en av tio finalisterna i Årets Hållbara skolmatskommun år 2020.

7.2 SigVända – förskolans egen återanvändningscentral

SigVända är förskolornas återanvändningscentral. Syftet är att locka fram barns lust till kreativitet, utforskande och skapande genom att använda rest- och spillmaterial som pedagogiskt material i verksamheten. Materialet får på så sätt ett nytt och förlängt liv. SigVända kan också bidra till en ökad miljömedvetenhet genom att produkterna får ett nytt eller förlängt liv. SigVända kan öka samarbetet mellan olika delar av kommunen så att näringsliv, lärande och konst gemensamt bidrar till att förbättra utbildningen för våra barn.

7.3 Kemikaliesmart förskola

Barn som växer och utvecklas är en grupp som är särskilt känsliga för kemikalier. En hälsosam förskole- och skolmiljö handlar om allt från mat, leksaker och städning till inredning och byggmaterial. Kommunen har under flera år arbetat med att förbättra miljön på våra förskolor genom att bland annat minska gifterna i våra miljöer och material. Utgångspunkten är Naturskyddsföreningens 13 punkter för en giftfri miljö. Alla kommunens förskolor har tagit fram en egen handlingsplan för hur de ska vara kemikaliesmarta.

7.4 FN-gymnasiet

Arlandagymnasiet är ett FN-gymnasium och samarbetar med det svenska FN-förbundet. Arlandagymnasiet FN-förening lyfter och diskuterar miljö- och hållbarhetsfrågor ur ett lokalt och globalt perspektiv vid temadagar, studieresor och debattforum.

7.5 Introduktionsprogram och undervisning för nyanlända

Insatser pågår inom Arlandagymnasiet och Arlanda Komvux för att utveckla och anpassa undervisningen till nyanlända elever. Förhoppningen är att detta ska påskynda och stärka de nyanländas etablering. Under utbildningen på introduktionsprogrammet har de nyanlända kontinuerlig kontakt med studie- och yrkesvägledare för att få kännedom om de olika möjligheterna som finns till fortsatt utbildning eller praktik för etablering på arbetsmarknaden. Ett medvetet arbete under läsåret har lett till att en större andel av eleverna på Introduktionsprogrammet i år blev behöriga till nationellt program eller komvuxstudier.

Arbetet med att utveckla en bättre kartläggning av SFI-elever inför studier för att säkerställa att de tidigt hamnar på rätt nivå pågår. Ett flertal studiebesök har genomförts för att undersöka hur andra kommuner arbetat samt dialoger med utbildningsanordnare för att undersöka vilken information som är relevant för mottagande skola.

7.6 Solelever och Planetskötare

Sigtuna kommun samarbetade med Håbo kommun, Upplands Bro kommun och Naturskyddsföreningen kring ett projekt om förnybar energi i högstadiet 2019-2020. Solelever var ett pilotprojekt inom ramen för energi- och klimatrådgivningen (läs mer under 4.3) i de tre kommunerna. Tillsammans med fem högstadieskolor togs ett koncept där skolor arbetar verklighetsnära och ämnesövergripande med energi- och klimatfrågor i lokala och globala perspektiv fram. S:t Olofs skola var med från Sigtuna kommun. Lektioner och laborationer kompletterades med studiebesök och föreläsningar.

Under hösten 2020 tog Naturskolan i Sigtuna kommun över projektet Solelevers lärdomar och erfarenheter och införlivade det i temaundervisningen om energiförsörjning och energiförbrukning. Naturskolan utbildar elever till Planetskötare och möter alla elever i Sigtunas grundskolor vid minst 13 tillfällen. Temaundervisningen om energi riktar sig till alla elever som går i åk 5 i kommunen. På grund av coronapandemin fick de fysiska besöken på Naturskolan ställas in och istället möttes eleverna via nyinspelade filmer, lärarhandledningar och utskickat lektionsmaterial.

7.7 Gott exempel: Kärleksstaden

De kommunala förskolorna i Sigtuna kommun arbetar med olika projekt under rubriken Barns tankar, berättelser och teorier för en hållbar framtid. Ett exempel är Kärleksstaden, en framtidsstad som har byggts upp med hjälp av återvinningsmaterial på Tils förskola.

- Vi har arbetat med att förstå hur viktiga vi människor är, hur vi kan skapa förutsättningar för en hållbar värld. Det är utifrån det som barnen har börjat bygga en hållbar stad, Kärleksstaden, säger Elisabet Martinez förskollärare Tils förskola.

I Kärleksstaden finns bland annat vägar, sjukhus, en polisstation, ett apotek, blommor och träd, ett badhus, djur och människor och hjärtan och stjärnor.

Figur 10. Bild på en del av Kärleksstaden som består av hus och trafikljus av kartong, blommor av papper, leksaksmänniskor och vägar markerade på förskolans golv.

8 Minskad segregation och utanförskap

Planer och program

Mål och budget 2020-2022

De sociala klyftorna har ökat i Sverige. Effekterna av det kan man se genom stora skillnader i skolresultat, utbildningsnivå, sysselsättning, inkomst, hälsa, boende, deltagande i demokratin samt i brottnivå. Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation (2018) har ett övergripande mål:

- Minskad segregation, jämlika uppväxt- och levnadsvillkor och goda livschanser för alla.

De fem prioriterade områdena i strategin är: boende, utbildning, arbetsmarknad, demokrati och civilsamhälle och brottslighet. Dessa områden hänger nära samman och påverkar varandra. Mot den bakgrunden konstateras att det inte finns någon enskild insats som i sig kan bryta segregationen, utan det krävs ett långsiktigt sektorsövergripande arbete av en bredd av aktörer på såväl nationell, som regional och lokal nivå. Segregationen kan bara minskas om staten, regioner, kommuner, civilsamhälle, näringslivet och forskare arbetar var och en för sig och tillsammans.

I Mål och budget, 2020-2022 hade kommunstyrelsen ett särskilt uppdrag, nummer 5:

- Kommunstyrelsen får i uppdrag att fortsätta arbetet med att motverka segregation och utanförskap baserat på det arbete som gjorts under 2018 och 2019. Centralt i detta arbete blir Agenda 2030-beredningen.

Mer om vad som har skett inom ramen för det uppdraget kan du läsa under detta kapitel.

8.1 Den sociala kompassen

För att kunna få ett mått för hur segregationen ser ut i Sigtuna kommun bestämde vi att vi skulle ta fram en s.k. social kompass. I början av året presenterades den "Sociala kompassen för Sigtuna kommun 2019". I kompassen har kommunen delats in i 30 kommundelar och uppdelat på nio variabler såsom andel öppet arbetslösa (18 - 64 år), andel invånare med ekonomiskt bistånd (av hela befolkningen), andel invånare med eftergymnasial utbildning (invånare 16 - 74 år), andelen invånare födda utanför EU/EFTA (av hela befolkningen) m.fl. Kartläggningen i den sociala kompassen visar att man kan dela in kommunens bostadsområden i fem områden som har liknande socioekonomiska och demografiska förutsättningar. De olika områdena visas i rapporten med hjälp av olika färger.

Rapporten visar att skillnaderna mellan Sigtuna kommuns bostadsområden är stora och komplexa. Den sociala kompassen är ett verktyg när kommunen genomför olika insatser och planerar för framtiden och för politikerna och tjänstepersonerna när de vill ta fram förslag som ska minska socioekonomiska skillnader och öka den sociala hållbarheten.

Resultaten i kompassen har sedan analyserats såväl internt som externt och har gett värdefull kunskap kring behov av olika utvecklingsområden, till exempel satsningar inom Samhällsbyggnadslyftet som startar upp 2021.

8.2 Nyanländas möjligheter till snabb etablering

Enheten Arbete och försörjning som arbetar med integration och enheten har en genomtänkt integrationsprocess för anvisade nyanlända från Migrationsverkets anläggningar, anvisade kvotflyktingar och för nyanlända med egen bosättning.

Arbete med andra förvaltningar och enheter inom kommunen är påbörjat för att hitta beröringspunkter där ett samarbete antas kunna stärka nyanländas möjligheter till snabb etablering. Enheten för arbete och försörjning har tagit fram en processkarta över det arbete som görs på enheten som hjälpmedel i denna process. Samarbetet och arbetet med att ta fram en gemensam integrationsplan kommer att fortsätta under 2021.

8.3 Gott exempel: Mamma United

Under året påbörjades ett pilotprojekt, Mamma United. Bakgrunden till projektet var att den ojämlika hälsan slår hårt mot socioekonomiskt svagare områden. Barn och kvinnor som lever i socioekonomiskt svagare områden löper ökad risk att hamna i utanförskap och att drabbas av fysisk och psykisk ohälsa. För att utjämna hälso-skillnaderna krävs flertalet tidiga insatser.

Förutsättningar var att Mamma United är helt kostnadsfritt; att i varje grupp erbjuds 10-14 kvinnor att delta och att kvinnor erbjuds gruppsamtal vid 6-8 tillfällen, minst 12 timmar.

Kommundelen Valsta valdes ut och mammor rekryterades med hjälp av BVC i Valsta. Av 28 intresserade mammor var det 12 som deltog vid träffarna på biblioteket. Flera mammor hade börjat studera och vill gärna delta längre fram. Några mammor valde att hoppa över när det blev digitala träffar. Det genomfördes nio träffar.

Gruppträffarna genomfördes vid höstterminens start i biblioteket i Valsta. På grund av pandemins utveckling fick de fysiska mötena bytas ut mot digitala möten. Flertalet av mammorna fortsatte att delta.

Projektet har utvärderats och man har djupintervjuat sex av mammorna. Utvärderingen visar att kvinnorna som har deltagit i Mamma United är mycket positiva till konceptet, de nämner att just träffarna med Polisen och socialtjänsten var extra intressanta. De fick lära sig mycket om dessa verksamheter som de inte kände till. De nämner att träffarna har gjort dem piggare, att de har kommit igång med att träna. Alla deltagare har berättat att deras män har uppmuntrat dem att delta. Kvinnorna rekommenderar andra kvinnor att delta. Man måste dock ta hänsyn till att antalet intervjuade kvinnor är mycket lågt. Diskussioner kring hur Sigtuna kommun skulle kunna fortsätta med Mamma United pågår.

9 Tillgängliga naturområden, parker och vattendrag av god kvalitet

Planer och program

- Mål och budget 2020-2022
- Översiktsplan 2014
- VA-Plan
- Lekplatsplan

Grönska och vatten fyller en flerfaldig roll i samhället. Vålfungerande gröna och blåa landskap möjliggör en livskraftig biologisk mångfald, som i sin tur bidrar med viktiga ekosystemtjänster. För kommunens invånare innebär natur och en nära tillgång till rekreationsmiljöer en stor livskvalitet. Naturmiljöer utgör en viktig resurs för att främja en god folkhälsa. Värdet av närhet till natur, parker och vattenområden har visat sig extra viktigt under året då pandemin medfört att vi rört oss mycket mer utomhus och umgått ute.

9.1 Parker och tätortsnära grönområden

9.1.1 Parker och lekplatser

Den nya Borgmästarängen i Sigtuna stad har under 2020 färdigställts. Fokus har varit att öka tillgänglighet, trygghet och jämlikhet där bland annat en lekplats har byggts. Fokus har även varit på att öka den biologiska mångfalden i området genom att plantera växter som gynnar pollinatörer. Planering av upprustning av Kanonkulleparken och Vattentornsparken påbörjades under 2020 och arbetet fortsätter med målet att färdigställas under 2021.

9.1.2 Lekplatsplan

Enligt barnkonvention har alla barn rätt till lek i en stimulerande, trygg och lämplig miljö. Konventionen är grundpelaren i lekplatsplanen. Syftet med planen är att ge riktlinjer för planeringen av de kommunala lekplatserna i Sigtuna kommun samt fastställa principer för hur dessa ska utformas och lokaliseras för att tillgodose barns behov av lek utomhus. Lekplatsplanens syfte är också att fungera som ett strategiskt redskap för att prioritera och utveckla kommunens lekplatser och ett viktigt redskap vid planering och exploatering av nya bostadsområden så att tillräcklig yta avsätts för lektytor.

9.2 Natur

Kommunens naturvårdsarbete främjar biologisk mångfald och upplevelser i en rik och varierad natur. Särskilt viktigt är att utveckla tätortsnära natur- och rekreationsområden till att vara tillgängliga för olika intressen och för alla besökare.

Under 2020 genomfördes åtgärder för att förbättra tillgängligheten i naturområden. Exempel på åtgärder som genomfördes var upprustning av parkeringsplatser, vissa

gångstigar genom Steningdalen gjordes mer tillgängliga och runt utsiktsplatser och fågel torn byggdes staket, grillplatserna rustades upp i Rävsta och justeringar av tillgänglighetsanpassad utsiktsplats vid Askarehage genomfördes.

Tre naturvårdsprojekt (LONA - lokala naturvårdsprojekt) påbörjades vilka också fick statliga bidrag. Projekten är att ta fram en handlingsplan för invasiva främmande arter, bekämpning av den invasiva vattenväxten sjögull och pollinatörsatsning på Norrbackafältet. Handlingsplanen syftar till att få en ökad kunskap om invasiva främmande arter och hur bekämpning av arterna ska utföras mer kostnadseffektivt. Invasiva arter tränger undan våra inhemska arter och kan också medföra sociala och ekonomiska negativa effekter. Projektet sjögull syftar till att bekämpa och förhindra spridning av den invasiva arten sjögull ut i Mälaren. Sjögull kan etablera sig snabbt över stora områden och ger både biologisk negativ påverkan på vattenmiljön och samhälls-ekonomiska negativa konsekvenser på rekreation, båttrafik och fiske. I projektet Norrbackafältet omvandlas gräsytor till ängsmark för att öka den biologiska mångfalden och gynna pollinerare. I projektet utreds även förutsättningarna att omvandla fler gräsytor till ängsmarker där också ekonomiska och sociala värden utvärderas.

Under 2020 påbörjades ett planeringsarbete gällande bekämpningen av granbarkborre på kommunägd skogsmark. Arbetet syftar till att begränsa spridningen av granbarkborre som angriper granar och som medför både lokala och nationella ekonomiska skador på skogsnäringen, sociala skador i form av att tätortsnära rekreationsskogar dör och skador på ekologiska värden då ekosystem kommer i obalans. Arbetet kommer fortsätta under 2021 och 2022.

9.3 Vatten

9.3.1 Vattenmiljöer- och planering

Kommunen bedriver en strategisk vattenplanering för att skydda och utveckla kommunens vattenmiljöer. För att säkerställa bra vattenkvalité och de ekosystem-tjänster som vattnet bidrar till följer kommunen upp kraven som ställs i vattenförvaltning, vattenmyndigheternas åtgärdsprogram och annan lagstiftning som rör vatten.

Kommunen tar fram ett lokal åtgärdsprogram för Garnsviken och nedre delen av Lövstaån i samverkan med berörda markägare och Knivsta kommun. Garnsviken har idag otillfredsställande vattenstatus. Syftet med åtgärdsplanen är att Garnsviken ska uppnå god vatten status 2027 genom att få rätta åtgärder på rätt plats. Under 2020 har olika påverkanskällor kartlagts och tagit åtgärdsförslag har tagits fram. En enkät skickades till markägare för att ta reda på deras perspektiv kring åtgärdsplanen samt hur kommunen kan utveckla en bättre dialog med dem. Utifrån det har stadsbyggnadskontoret och kommunledningskontoret tagit fram en samverkansplan som följer Sigtunas struktur för invånardelaktighet. Samverkansplanen avser skapa en grund för en långsiktig och hållbar åtgärdsplan för området, en åtgärdsplan som alla aktörer är insatta i och känner ett ägandeskap av.

Under 2020 slutfördes arbetet med en skyfallskartering som är en del i uppdraget att ta fram en ny dagvattenplan. Karteringen kartlägger vart vattnet rinner och skapar översvämning vid kraftiga regn. Detta dokument ska beaktas som underlag i all fysisk planering och kommer också att ligga till grund för en risk- och sårbarhetsanalys.

9.3.2 Samverkan inom vattenområdet

En viktig del i den globala Agenda 2030 är att den ska genomföras i dialog och samverkan. Nedan är några exempel på samverkan kring vattenfrågor

Oxunda vattensamverkan

Oxunda vattensamverkan har funnits sedan 1998 och är ett mellankommunalt samarbete mellan Sollentuna, Järfälla, Upplands Väsby, Sigtuna, Vallentuna och Täby. Samverkan syftar till att arbeta för att sjöar och vattendrag; ska ha god ekologisk status till 2021, biologisk mångfald, natur och kulturvärden ska bevaras eller förbättras, begränsa och förhindra mänsklig påverkan och förorening.

Under 2020 har det inom samverkan genomförts:

- Framtagande av strategi för att minska näringstransporter från hästnäringen genom samverkan och kunskapshöjande åtgärder. Strategin ska förmedla kunskap om hästverksamhetens miljöpåverkan, och erbjuda incitament och stöd för implementering av åtgärder som minskar närsaltsförluster. Genomförande ska påbörjas under 2021.
- Utredning och sammanställning om vilka sjöar som i framtiden kan vara aktuella att arbeta vidare med i gemensamma internbelastningsprojekt.
- Övergripande projekt kring biologisk mångfald där man har prioriterat att utreda och åtgärda vandringshinder inom avrinningsområdet. Projektet har kommit så långt att detaljprojektering för åtgärdande skett av flera vandringshinder. Projektet kommer fortsätta under 2021.

Märstaåns vattensamverkan

Samverkan har funnits sedan 2011 och syftar till att bygga upp en gemensam kunskap och målbild av miljösituationen i Märstaåns och dess delgrenar.

Medlemmar i samverkan är Sigtuna kommun, Sigtuna Vatten och renhållning AB, Sigtuna Återvinning AB, Swedavia AB, Lantbrukarnas riksförbunds kommungrupp, Stockholm Exergi AB, Beckers Industrial Coatings AB och Länsstyrelsen i Stockholm Län. Samverkan bedriver och bekostar ett gemensamt provtagningsprogram som årligen sammanfattas i en årsrapport.

Grundvattenrådet för Norra Stockholmsåsen

Norra Stockholmsåsens grundvattenråd bildades 2016 med syftet att genom samverkan verka för att uppnå och behålla god miljö kvalitet i grundvattnet, både enligt den svenska vattenförvaltningen och enligt de nationella miljö kvalitetsmålen. Syftet är även att samverka för att behålla och utöka kvantiteten för framtida behov. Under 2020 har bland annat detta genomförts inom samverkan:

- Årliga möten med Räddningstjänsterna/enskilda brandkårer/Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap har etablerats för att utveckla samverkan kopplat till olyckor och brand på Norra Stockholmsåsen avseende hantering av spill, släckmedel samt utbrända objekt.
- Årliga möten med Trafikverket har etablerats kring deras åtgärder om påverkan på Norra Stockholmsåsen från E4:an. Fokus på speciellt utpekade kluster-risker.

- Förstudie är framtagen huruvida en gemensam rekommendation om hantering av dagvatten skulle kunna utformas för Norra Stockholmsåsen. Arbetet kommer pågå under 2021.
- En rapport om föroreningar om påverkanskällor på norra Stockholmsåsen har tagits fram
- Ett stormöte med tema Föroreningar och påverkanskällor i norra Stockholmsåsen har genomförts.

9.4 Gott exempel: Minskad spridning av mikroplaster från konstgräs

De senaste tre åren har kommunen arbetat för att minska spridningen av mikroplaster från konstgräsplaner och lekytor. År 2019 var fokus på de kommunala skolornas lekplatser och 2020 var fokus på de privata skolornas lekytor och de kommunala lekplatserna. Miljö- och hälsoskyddskontoret gjorde tillsynsbesök på varje skola/förskola och kommunal lekplats och tittade på omfattningen av spridning av mikroplaster. Inspektionsrapporter skickades till ansvarig rektor på de två privata skolorna samt till Samhällsbyggnadskontoret som har hand om de kommunala lekytorna. I samband med tillsynen skickades även kortare informationsblad till skolorna om risker med spridning av mikroplaster.

Kultur- och fritidsförvaltningen har under 2020 fortsatt med att utveckla nya metoder och nyttja ny teknik för att begränsa spridningen av mikroplaster från konstgräsplaner. Detta genomförs i samverkan med fotbollsföreningar och förbund, andra arenaägare samt miljö- och hälsoskyddskontoret. Under 2020 har flera åtgärder genomförts såsom granulatfällor i dagvattenbrunnar, nya stängsel och träsargar där det saknats samt sanering kring den uppvärmda planen på Midgårdsvallen.